

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

Tijdvak 1

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr. 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;

3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

N.B.: Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor het examen tekenen, handenarbeid, textuele werkvormen HAVO kunnen maximaal 72 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Musea

Maximumscore 2

- 1 • De stijl is (neo-)classicistisch
• Deze stijl verwijst naar de Klassieke Oudheid en daarmee naar het verhevene van de kunst of: diverse elementen - zoals de zuilenrij met Ionische kapitelen - roepen associaties op met een klassieke tempel (en verwijzen daarmee naar het verhevene van de kunst)

1

1

Maximumscore 2

- 2 drie van de volgende aspecten:
- Het gebouw is erg groot (hoog en breed).
 - Het gebouw heeft een zeer groot voorplein.
 - De bezoeker moet eerst een enorme toegangstrap op (naar het hogere of verhevene).
 - (Meer dan levens)grote beelden (steigerende paarden) flankeren de ingang en/of staan bovenop het gebouw.

Indien twee aspecten juist

1

Indien minder dan twee aspecten juist

0

Maximumscore 2

- 3 drie van de volgende aspecten:
- Het is de enige ronde zaal in het gebouw.
 - De zaal ligt in het centrum van het gebouw (met vier toegangen/van alle kanten toegankelijk).
 - Het is de hoogste zaal: hij beslaat twee verdiepingen (en heeft nog een hoge koepel).
 - De zaal wordt bekroond door een hoge koepel.
 - Vooral de koepel is rijk versierd (met bewerkte cassetten).

Indien twee aspecten juist

1

Indien minder dan twee aspecten juist

0

Maximumscore 1

- 4 De zalen zijn achter elkaar geordend (om binnenhoven heen) en het gebouw is symmetrisch. Nadat je binnenkomt maakt het niet uit of je links- of rechtsom gaat of via de centrale zaal naar achteren: je komt vanzelf weer terug bij de entree.

Maximumscore 3

- 5 drie van de volgende antwoorden:
- Het gebouw is sterk asymmetrisch (terwijl traditionele musea streng symmetrisch zijn).
 - Het gebouw is glad/zonder decoraties/wit/strak/modernistisch in plaats van 'klassiek'.
 - Het gebouw heeft een 'verscholen' ingang op straatniveau (in plaats van een opvallende ingangspartij met een toegangstrap).
 - Het gebouw wordt gedomineerd door een opvallende 'omgekeerde kegel' waardoor het sterk afwijkt van de gebouwen in de omgeving.
 - Het gebouw is een compositie van verschillende vormen: blokken, schijven (waardoor het eerder aan een sculptuur doet denken dan aan traditionele architectuur).

per juist antwoord

1

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 1	
6 <input type="checkbox"/> twee van de volgende voordelen:	
<ul style="list-style-type: none"> • De route is logisch en gemakkelijk: je kunt niet verdwalen en/of je weet zeker dat je langs alle kunstwerken wordt geleid. • Iedereen loopt dezelfde kant op/dezelfde route, dus de bezoekers lopen elkaar niet voor de voeten. • Het is weinig vermoeiend om van boven (geleidelijk) naar beneden te lopen (andersom wel). • Bij het inrichten van tentoonstellingen is het handig als de volgorde waarin de bezoekers het werk waarnemen, vastligt (in verband met de opbouw). 	
Indien minder dan twee voordelen juist	<u>0</u>
Maximumscore 2	
7 <input type="checkbox"/> • Door de 'nissen' kun je je steeds op één (of enkele) werk(en) concentreren (terwijl je niet afgeleid wordt door de andere bezoekers of het totaalbeeld achter je)	<u>1</u>
• Een collectie of tentoonstelling is een eenheid: door alles in één ruimte samen te brengen wordt die eenheid benadrukt, of: de beschouwer krijgt zo een (interessant) totaalbeeld van de collectie of tentoonstelling	<u>1</u>
Maximumscore 3	
8 <input type="checkbox"/> drie van de volgende antwoorden:	
<ul style="list-style-type: none"> • Het paviljoen voor de archeologische collectie is een gesloten, vierkant (taps toelopend) bouwwerk in het water, als een oud fort of een terp, of: een gesloten, sobere bakstenen vorm die verwijst naar de klei/aarde of naar het belangrijkste bouw materiaal uit de omgeving. • Het paviljoen van Starck is een ronde trommel van aluminium, versierd met vazen in reliëf die verwijzen naar de collecties (Chinees en Japans) porselein. • Het depot is een rechthoekige, gesloten toren, die er ondoordringbaar uitziet; de kleur lijkt goud en verwijst zo naar de kostbare inhoud van deze ruimte. • Het achterste paviljoen is grillig van vorm, met een dak van schots en scheef aangebrachte platen en ruiten: de dynamiek of het onverwachte kan in verband gebracht worden met de verrassing van steeds nieuwe tentoonstellingen. 	
per juist antwoord	<u>1</u>
Maximumscore 3	
9 <input type="checkbox"/> • Mendini 'bestrijdt' hier het functionalisme (dat in de vormgeving van al haar producten en gebouwen streeft naar een heldere opbouw en eerlijk materiaalgebruik) met (veelvuldige) decoratie (en deconstructie)	<u>1</u>
twee van de volgende voorbeelden:	
<ul style="list-style-type: none"> • De trap is voorzien van bont mozaïek. • Wand/vloeren/plafonds/pijlers zijn in opvallende/contrasterende kleuren geschilderd. • De ruimte wordt verlicht door een compositie van gebogen (rode) 'lijnen' en/of door rijen lampjes die vlakken omzomen. • schuin geplaatste wanden en scheef hangende plafonds 	
per juist voorbeeld	<u>1</u>
Maximumscore 2	
10 <input type="checkbox"/> • <i>Geslaagd</i>	
Het interieur sluit aan bij het exterieur, of: het interieur maakt het museumbezoek tot een aantrekkelijke 'totaal'-beleving, of: het interieur is (daarbij) een soort theaterdecor	<u>1</u>
• <i>Ongeschikt</i>	
De geëxposeerde kunstwerken moeten concurreren met het gebouw zelf en/of de vele ornamenten/kleuren/scheve wanden leiden de aandacht van de kunstwerken af (die in alle rust bekeken zouden moeten worden)	<u>1</u>

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 11 • Het is een compilatie van allerlei stijlen, stijlcitaten en stromingen (zoals het deconstructivisme en Memphis); daarnaast vertoont het onder andere kenmerken van Egyptische kunst, of: het museum is een schijnrealiteit, of: het museum wil verhullen, inpakken en versieren 1
- Het is niet zozeer een statig museum (tempel voor de kunst) als wel een theateraal bouwwerk, of: Het verwijst naar de (kitscherige) architectuur van attractieparken als Disneyland en De Efteling en van steden als Las Vegas 1

Geschenken

Maximumscore 2

- 12 Een aureool is een stralenkrans van (heilig) licht 1
Deze wordt meestal weergegeven als een ronde schijf/cirkel/ellips van (blad)goud achter het hoofd van een heilige 1

Maximumscore 1

- 13 Hij beeldt Petrus veel groter af dan de andere figuren (ook groter dan de figuren die zich op de voorgrond bevinden). 0
centrale positie

Maximumscore 3

- 14 drie van de volgende kenmerken: 1
• hoog en smal, of: overwegend verticale elementen
• spitsbogen en/of hoge spitse vormen
• pinakels/hogels/kruisbloemen
• verfijnd/opengewerkt karakter/'houtsnijwerk'/maaswerk
per juist kenmerk

Maximumscore 2

- 15 twee van de volgende aspecten van de vormgeving: 1
• Met name de figuren rondom de troon zijn plastischer weergegeven (met natuurlijke plooival en een lichaam onder de stof).
• De figuren nemen een 'eigen ruimte' in (op het tegelpatroon), of: zijn als volumes (voor, naast, achter elkaar) in de ruimte geplaatst.
• Lijnen lijken te convergeren (maar niet naar één enkel punt).
• Verkortingen in de troon suggereren dat Petrus er door omsloten wordt.
per juist aspect van de vormgeving

Maximumscore 1

- 16 In de Middeleeuwen was vakmanschap belangrijker dan originaliteit: kunstenaars werkten vaak samen in ateliers waarbij leerlingen het vak leerden door het werk van de meester(s) na te bootsen.

Maximumscore 1

- 17 één van de volgende redenen: 1
• De schenker hoopt dat daardoor zijn zonden worden vergeven.
• De schenker hoopt dat hij (en zijn familie) daardoor in de hemel komt (komen).

Maximumscore 1

- 18 Hij hoopt bescherming en voorspoed voor (de inwoners van) Ascoli Piceno te bereiken.

Maximumscore 3

- 19 drie van de volgende kenmerken:
- De figuren zijn anatomisch correct weergegeven.
 - Natuurlijke belichting (van links) met (slag)schaduw.
 - Toepassing van verkortingen: aureool is bijvoorbeeld een ruimtelijke schijf.
 - De natuur is zorgvuldig bestudeerd voor allerlei details, bijvoorbeeld de verschillende marmersoorten of de stoffen van de kleding.
 - Er is illusionisme toegepast (in de vrucht op de voorgrond, die uit het beeldvlak lijkt te steken).
 - klassieke architectuur

per juist kenmerk

1

Mondriaan**Maximumscore 2**

- 20 twee van de volgende antwoorden:
- (Complexe) vormen zijn teruggebracht tot (eenvoudige) rechthoekige vlakken.
 - Veelheid van kleuren is teruggebracht tot de drie primaire kleuren, of: toepassing van rood, geel, blauw (en wit).
 - Het werk is opgebouwd uit louter horizontalen en verticalen.

per juist antwoord

1

Maximumscore 3

- 21 drie van de volgende manieren:
- De compositie is asymmetrisch.
 - De gekleurde vlakken zijn zeer verschillend van grootte.
 - Het grote rode vlak vraagt veel aandacht.
 - De zwarte lijnen zijn verschillend van dikte (lengte).
 - Het kader lijkt de compositie aan de randen af te snijden (waardoor een voortzetting buiten de lijst wordt gesuggereerd).

per juiste manier

1

Maximumscore 1

- 22 één van de volgende antwoorden:
- Omdat Amerika gezien werd als 'het land van de onbegrensde mogelijkheden' (en gericht was op vooruitgang),
 - In Amerika woonde een aantal belangrijke verzamelaars van moderne kunst.
 - Om het nazisme te ontvluchten dat de moderne kunst verboden had.

Maximumscore 1

- 23 Het plakband was – met name voorafgaand aan het opbrengen van de verf – een hulpmiddel om de compositie van lijnen en vlakken te bepalen: met het plakband kon hij net zo lang schuiven tot hij het gewenste resultaat had (en 'reeds uitgevoerde' beslissingen op doek zijn moeilijk(er) te herstellen).

Maximumscore 3

- 24 drie van de volgende aspecten:
- Het werk is opgebouwd uit kleinere kleurvlakken.
 - De zwarte lijnen zijn vervangen door 'lijnen' die uit kleurvlakjes bestaan.
 - Er zijn meer varianten van dezelfde kleuren te zien, bijvoorbeeld in het blauw en in het geel.
 - Er zijn kleurvlakken binnen kleurvlakken aangebracht.

per juist aspect

1

Maximumscore 2

- 25 twee van de volgende antwoorden:
- De afwisseling van veel kleine, gekleurde 'blokjes' geeft een ritmisch effect, te vergelijken met het ritme van Boogie Woogie.
 - De afzonderlijke kleurvlakken, zonder kleurovergangen, zijn te vergelijken met losse klanken die niet in elkaar overvloeien.
 - De rechte lijnen vormen een schematisch ritmisch patroon als van de baspartij.

per juist antwoord

1

Maximumscore 1

- 26 één van de volgende antwoorden:
- Om een representatief beeld van het werk van een belangrijk Nederlands kunstenaar te geven mag het laatste werk, al is het onvoltooid, niet ontbreken.
 - Mondriaan is dermate belangrijk voor de vernieuwing van de kunst in de twintigste eeuw, dat Nederland er trots op kan zijn een zo compleet mogelijk beeld van deze kunstenaar te kunnen geven.
 - Omdat het werk onvoltooid is, toont het Mondriaans werkwijze en dat maakt het tot een bijzondere of belangrijke aanwinst.

Maximumscore 3

- 27 drie van de volgende antwoorden:
- De jurk heeft het patroon van een rechthoek (zoals ook het schilderij dat heeft), of: de jurk is opgebouwd uit twee (identieke) rechthoeken.
 - Het model van de jurk is glad, zonder plooiën of coupénaden, waardoor vlakken en 'lijnen' glad blijven.
 - Hals en armsgaten zijn niet uitgesneden, waardoor de rechthoekige vorm van het voorpand zoveel mogelijk intact blijft (waardoor de compositie intact blijft).
 - Er zijn geen naden te zien die het motief verstoren: de (vermoedelijke) naad tussen rok en lijfje is nagenoeg onzichtbaar weggewerkt in de horizontale zwarte balk.

per juist antwoord

1

Maximumscore 3

- 28 drie van de volgende antwoorden:
- Brutaal/gedurfd door de uitgesproken contrasten of provocerend door het grote rode (asymmetrisch geplaatste) vlak in plaats van een lieflijk bloemetjespatroon.
 - Recht (zonder taille) en stoer of jongensachtig in plaats van nadruk op sierlijke vrouwelijke vormen zoals bij het model op figuur 7.
 - De jurk is bloter: zonder mouwen en korter dan voorheen.
 - (Abstracte) kunst als motief voor confectie was iets nieuws, een decoratief bloemetjespatroon is traditioneel.

per juist antwoord

1

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 29 twee van de volgende manieren:
- Toepassing van (centraal) perspectief: hierdoor wordt de suggestie van een (museum)zaal gewekt, of: witte muurvlakken, of: grote lichte ruimte.
 - Rode en gele kleurvlakken (rechts en links) verwijzen naar schilderijen van Mondriaan.
 - De verschillende cosmeticaproducten zijn als (samengestelde) abstracte sculptuur geordend.
 - De geportretteerde figuren verwijzen naar koppen/bustes.
 - De kapsels verwijzen naar (haar)sculpturen.

per juiste manier

1

Maximumscore 2

- 30 • Het merk wordt daardoor geassocieerd met kunst (en daardoor met kwaliteit/status)
 • De associatie met Mondriaan suggereert iets moderns

1

1

Maximumscore 1

- 31 Het kopiëren van Mondriaans vormtaal heeft niet een ideëel maar een commercieel doel: zijn werk wordt in deze producten sterk vereenvoudigd om als (gemakkelijk herkenbaar) cliché te worden gebruikt.

Zelfportretten

Maximumscore 2

- 32 twee van de volgende aspecten:
- Hoofd en bovenlijf steken (zo) ver uit (dat ze 'los' van de muur komen, zijn handen leunen op een horizontale rand/'vensterbank', waardoor het lijkt alsof er een echte figuur uit een venster buigt).
 - De figuur is in naturalistische kleuren beschilderd (terwijl de vensterrand onder de console de steenkleur van de architectuur heeft behouden).
 - De gedetailleerdheid van het beeldhouwwerk (bijvoorbeeld het magere gezicht, aders op handen, haarlokken) verhoogt het realisme.

per juist aspect

1

Maximumscore 2

- 33 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:
 De periode is de Renaissance, waarin de kunstenaar niet langer een (min of meer anonieme) ambachtsman is, maar waarin zijn positie meer aanzien krijgt en waarin zijn individuele kwaliteiten tellen. Dit zelfportret is een teken van zelfbewustzijn, of: Aan kathedralen werkten vele ambachtslieden als anonieme werklieden. Hier beeldt de bouwmeester zich af als individu of als individueel kunstenaar. Dat is typerend voor de Renaissance waarin de positie van de individuele kunstenaar verbetert.

Indien een relevant deel van het antwoord juist

1

Maximumscore 3

- 34 drie van de volgende antwoorden:
- Het werk bestaat alleen zolang het bevroren is; zodra de temperatuur boven het nulpunt uitkomt, verandert de vorm, vergaat het beeld en verdwijnt de herinnering aan een specifiek persoon.
 - De ogen zijn gesloten zoals bij een dode(nmasker).
 - Delen van het gezicht lijken aangetast (geschilderd, afgebladderd of weggesmolten).
 - De kleur is donker of enigszins blauwachtig en verwijst daardoor naar de kleur van een lijk.

per juist antwoord

1

Maximumscore 1

- 35 Als je van de ontstaanswijze van dit beeld op de hoogte bent, kun je doorgronden wat Quinn ermee wilde bereiken. Ken je de ontstaanswijze niet, dan gaat de inhoud van het beeld (gedeeltelijk) langs je heen.

Maximumscore 2

- 36 drie van de volgende voorbeelden:
- de mond die een stukje openstaat of die wegzakt
 - de zichtbare stoppels
 - kleine rimpeltjes, plooien en/of vouwen en/of hier en daar grote poriën
 - kleurnuances in de huid of rode vlekjes van gesprongen adertjes

Indien twee voorbeelden juist

1

Indien minder dan twee voorbeelden juist

0**Maximumscore 1**

- 37 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:
De geportretteerde is slapende en 'vergroot' weergegeven, of: de geportretteerde is zich (dus) niet bewust van de aanwezigheid van derden/dat hij bekeken wordt, of: de beschouwer wordt voyeur.

inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per school in het programma Wolf of vul de scores in op de optisch leesbare formulieren.
Zend de gegevens uiterlijk op 1 juni naar de Citogroep.

Rechten

afbeelding 1	Antikensammlung Berlin, foto: Johannes Laurentius
afbeelding 5 tot en met 11	Collectie Groninger Museum
afbeelding 5	foto: John Stoel
afbeelding 6 en 7	foto: Marten de Leeuw
afbeelding 8	foto: Ralph Richter
afbeelding 9 tot en met 11	foto: Peter Tahl
afbeelding 14	National Gallery, London, Carlo Crivelli: 'The Annunciation with Saint Emidius'
afbeelding 15	Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam
afbeelding 16	Erfgenamen Mondriaan
afbeelding 17 en 18	Instituut Collectie Nederland, Rijswijk / Amsterdam

Met dank aan

afbeelding 20	Mevrouw W. Kik
afbeelding 22	Mijnheer M. Quinn
afbeelding 23	Mijnheer R. Mueck

De Citogroep heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Diegene die desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen.

Einde